

Hemşirelik Öğrencilerinin Öz Liderlik ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Determination of Nursing Students' Self-Leadership and Lifelong Learning Tendencies and Affecting Factors

Mehtap UZUN AKSOY¹
Göktaş EROL²
Dilara BULAT²
Buse SU CANDEMİR²

¹Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye
²Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

Galiş Tarihi/Received: 08.02.2023
Kabul Tarihi/Accepted: 08.04.2023
Yayın Tarihi/Publication Date: 18.05.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Mehtap UZUN AKSOY
E-mail: mhpt_uzun@hotmail.com

Cite this article as: Uzun Aksoy M, Erol G, Bulat D, Su Candemir B. Determination of nursing students' self-leadership and lifelong learning tendencies and affecting factors. *J Nursology* 2023;26(2):90-98.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ÖZ

Amaç: Bu araştırmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin öz liderlik düzeyleri, yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntemler: Bu araştırma tanımlayıcı desende yapılmıştır. Araştırma bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören, araştırmaya katılmaya gönüllü ve araştırmanın yapıldığı dönemde aktif ders kaydı yaptıran 314 öğrenciyle tamamlanmıştır. Veriler "Tanıtıcı Özellikler Formu," "Revize Edilmiş Öz Liderlik Ölçeği" ve "Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın verileri çevrimiçi olarak Mayıs 2022- Temmuz 2022 toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde veriler normal dağıldığında *Independent Sample t test*, *One Way ANOVA*, *Pearson correlation coefficient test*; normal dağılmadığı durumda *Mann-Whitney U test*, *Kruskall Wallis H testi*, *Spearman's rank correlation coefficient test* uygulanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin revize edilmiş öz liderlik ölçeği toplam puan ortalaması $113,58 \pm 17,45$ olup; davranış odaklı stratejileri alt boyutu için $37,06 \pm 6,17$, doğal ödül stratejileri alt boyutu için $19,78 \pm 3,78$, yapıcı düşünce modeli stratejileri alt boyutu için $56,73 \pm 8,99$ bulunmuştur. Yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeği puan ortalaması $72,19 \pm 9,48$ olup; öğrenmeye isteklilik alt boyutu için $46,34 \pm 6,30$, gelişime açıklık alt boyutu için $25,84 \pm 3,56$ olarak bulunmuştur. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, okuduğu sınıf, mezun olduğu lise, medeni durum, çalışma durumları, anne/baba eğitim durumlarına göre liderlik ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri puanları bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($P > ,05$). Kendilerini lider olarak tanımlayan öğrencilerin tanımlamayanlara göre öz-liderlik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($P < ,001$). Öğrencilerin öz-liderlik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında orta derecede anlamlı pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($P < ,001$).

Sonuç: Sonuç olarak, öğrencilerin bazı tanıtıcı özelliklerinden bağımsız şekilde kendini lider olarak tanımlamalarının hem öz-liderlik düzeylerini hem de yaşam boyu öğrenme eğilimlerini arttırdığı belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin öz-liderlik özelliklerinin geliştirilmesinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin de gelişmesine katkıda bulunacağı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, eğitim, hemşirelik, öğrenci

ABSTRACT

Objective: In this study, it was aimed to determine the leadership levels and lifelong learning tendencies and influencing factors of nursing students.

Methods: This research was carried out in a descriptive design. The research was conducted with 314 students who were studying in the nursing department of a state university, voluntarily to participate in the research, and actively enrolled in the course at the time the research was conducted. Data were collected through "Descriptive Characteristics Form," "Revised Self-Leadership Scale," and "Lifelong Learning Tendency Scale." The data of the research were collected online from May 2022 to July 2022. When the data are normally distributed, *Independent Sample t test*, *One Way ANOVA*, and *Pearson correlation coefficient tests* were used; in cases where it was not normally distributed, *Mann-Whitney U*, *Kruskall Wallis H*, and *Spearman's rank correlation coefficient tests* were used.

Results: The total mean score of the students' revised self-leadership scale is 113.58 ± 17.45 ; the mean score for the behavior-focused strategies sub-dimension was 37.06 ± 6.17 , 19.78 ± 3.78 for the natural reward strategies sub-dimension, and 56.73 ± 8.99 for the constructive thought model strategies sub-dimension. The mean score of the lifelong learning tendencies scale is 72.19 ± 9.48 ; the mean score for the willingness to learn sub-dimension was 46.34 ± 6.30 , and for the openness to development sub-dimension 25.84 ± 3.56 . It was determined that the fathers were high school and primary school graduates. No significant difference was found in terms of leadership and lifelong learning tendencies scores of the students according to age, gender, class, graduated high school, marital status, employment status, education status of parents ($P > .05$). The self-leadership levels and lifelong learning tendencies of the students who defined themselves as leaders were found to be significantly higher than those who did not ($P < .001$). It was determined that there was a moderately significant positive relationship between students' self-leadership levels and lifelong learning tendencies ($P < .001$).

Conclusion: As a result, it was determined that the students' self-identification as a leader regardless of some descriptive characteristics increased both their self-leadership level and their lifelong learning tendencies. In addition, it has been determined that the development of students' self-leadership characteristics will contribute to the development of lifelong learning tendencies.

Keywords: Leadership, education, nursing, student

GİRİŞ

Liderlik "bir bireyin ortak bir hedefe ulaşmak için bir grup bireyi etkilediği bir süreç" olarak tanımlanmaktadır.^{1,2} Modern çağa en uygun liderin "başkalarına ve kendi kendine liderlik yapabilen lider" olduğu belirtilmektedir.³ Bu bakış açısına göre, öz liderlik kavramı öne çıkmaktadır. Öz liderlik kavramı, davranışsal ve bilişsel stratejilerin yanı sıra kapsamlı bir kendini etkileme süreci, başarıyı elde edebilmek için kendi kendini motive etme ve kendini yönlendirme olarak tanımlanmaktadır.⁴⁻⁷ Öz liderlik, başka insanlara liderlik etmek için bir başlangıç noktası sayılmaktadır. Öz liderliğe sahip bireyler önce kendine sonra onu izleyenlere liderlik edebilecektir.⁸ Öz liderlik teorisi köklerini Bandura'nın sosyal öğrenme teorisi, öz kontrol teorisi, öz düzenleme teorisi, sosyal bilişsel teori, içsel motivasyon teorisi ve öz-yönetim teorisinden almaktadır.⁹⁻¹¹ Dolayısıyla öz liderlik ve öğrenme davranışı ilişkili kavramlar olarak tanımlanabilir. Kendi kendini yöneten ve öz lider olabilen bireyler kendileri için bir öğrenme yönelimi benimser ve öğrenme davranışı bireyin liderliğinden etkilenir.^{12,13}

Öğrenme bilim ve teknolojinin ilerlemesiyle oldukça dinamik bir hal kazanmıştır. Bugün öğrenilen bilgi yakın gelecekte ya güncelliğini yitirmekte ya da başka bir bilgi eski bilginin yerini almaktadır. Yaşam boyu öğrenme, bireylere okul sınırları dışında öğrenmenin mümkün olduğu gerçeğiyle formal eğitim dışında eğitimi sürekli hale getirmektedir.¹⁴ Hemşirelik mesleğinde de geliştirilen kanıta dayalı uygulamalar, bilim ve teknolojinin ilerlemesiyle ortaya çıkan yeni bilgiler ve teknikler yaşam boyu öğrenmeyi zorunlu hale getirmektedir.¹⁵ Ülkemizde Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi sağlık temel alanı lisans düzeyi akademik ve mesleki ağırlıklı yeterlilikleri içerisinde yaşam boyu öğrenmeye ilişkin öğrenme yetkinlikleri bulunmaktadır.¹⁶ Bu yetkinlikler yaşam boyu öğrenmeyi benimsediğini gösterme, bu davranışı devam ettirme ve yaşam boyu öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirmeye ve davranışa dönüştürme olarak tanımlanmıştır.¹⁶ Dolayısıyla yaşam boyu öğrenmenin hemşirelik müfredatlarında program yeterliliği olarak yer alması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, hemşirelik mesleğinde yaşam boyu öğrenme bilgilerin güncelliğini sağlayarak hemşirelik bakımının niteliği ve kalitesinin artmasını sağlamada katkıda bulunabilir.

Son yıllarda hemşirelerin liderlik özelliklerinin hemşirelik bakımı, sağlık politikalarına katılım ve karar alma mekanizmalarına katılımları açısından önemli rol oynadığı uluslararası düzeyde önemle

vurgulanmaktadır.¹⁷⁻¹⁹ Uluslararası Hemşirelik Konseyi (International Council of Nurses-ICN) 2020 ve 2021 yılı temalarını hemşire liderliğini vurgulayacak şekilde deklare etmiştir.^{20,21} Bunun yanı sıra, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve ICN, 2019 yılında "Nursing Now" kampanyası düzenleyerek 2020 yılını "Hemşire ve Ebe Yılı" olarak ilan etmiştir. 2020 yılında DSÖ "Dünya'da Hemşireliğin Durumu" adında bir rapor yayınlamış ve temasını hemşirelerde "Eğitime, İstihdama ve Liderliğe Yatırım" olarak belirlemiştir.¹⁹ Bu raporda hemşirelerin liderlik yönlerinin geliştirilmesinin sağlık politikası oluşturmak, karar verme mekanizmalarında etkin bir role sahip olmak ve bakım sistemlerinin etkinliğine katkıda bulunmak açısından gerekliliği ortaya konmuştur.¹⁹ Konuya ilişkin literatür incelendiğinde hemşirelerin liderlik becerilerinin artırılmasının sağlık bakım ortamlarında artan farklı beklentilerin, değişen teknoloji ve sağlık politikalarının gerektirdiği durumların karşılanmasında önemli olduğundan bahsedilmektedir.^{22,23} Ayrıca, hemşirelerin etkili liderlik uygulamalarının hasta bakım çıktıları ve sağlık bakımının geliştirilmesinde de kritik etkileri olduğu belirtilmektedir.^{23,24}

Sağlık ve hemşirelik alanındaki saygın kuruluşlar sağlık bakım çıktıları, ülke ekonomileri, sağlık politikaları vb. alanlarda iyileşmenin sağlanmasında hemşire liderliğinin önemini vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, yaşam boyu öğrenme davranışının desteklenmesi ve geliştirilmesi gereken bir yön olduğu belirtilmektedir. Hemşirelerin öğrencilik dönemlerinden başlanarak bu konulardaki farkındalıklarının artırılması ve bu yönlerinin geliştirilmesi önemlidir. Literatür incelendiğinde hemşirelerin ve hemşire adaylarının öz liderlik düzeyleri, yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve aralarındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılmış çalışmaya rastlanamamıştır. Bakımın lideri olan hemşirelik mesleğine ilişkin literatüre veri sağlamak, liderlik ve yaşam boyu öğrenme kavramlarına ilişkin bilgi boşluğunu doldurmak amacıyla bu çalışma planlanmıştır. Bu araştırmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin öz liderlik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarının yeni planlanacak araştırmalar açısından yol gösterici olması beklenmektedir.

Araştırma Soruları

1. Hemşirelik öğrencilerinin öz liderlikleri ne düzeydedir?
2. Hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ne düzeydedir?
3. Hemşirelik öğrencilerinin tanıttığı özelliklerine göre öz liderlik düzeyleri bakımından bir farklılık var mıdır?

4. Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine göre yaşam boyu öğrenme düzeyleri bakımından bir farklılık var mıdır?
5. Hemşirelik öğrencilerinin öz liderlik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında bir ilişki var mıdır?

YÖNTEMLER

Araştırmanın Şekli

Bu araştırmanın deseni tanımlayıcı-ilişki arayıcıdır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Araştırma bir kamu üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerle yapılmıştır. Bölümün müfredatında yaşam boyu öğrenme eğilimlerine ilişkin bir ders bulunmazken, 3. sınıf seçmeli dersleri grubunda "Sağlık Hizmetlerinde Liderlik" dersi bulunmaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde okuyan öğrenciler (N = 1064) oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemi evreni bilinen örneklem büyüklüğü hesaplama yöntemine göre belirlenmiştir ($n = N \cdot t^2 \cdot p \cdot q / d^2 (N - 1) + t^2 \cdot p \cdot q$; $p = .5$, $q = 0.5$, $t = 1.96$, $d = 0.05$; $n = 283$) ve tabakalı örneklem hesabı yapılmıştır. Öğrencilerin sınıflarına göre tabaka ağırlıkları (Birinci sınıf: 248/1064; İkinci sınıf: 254/1064; Üçüncü sınıf: 253/1064; Dördüncü sınıf: 309/1064) hesaplanmıştır. Tabakalandırmaya göre araştırmanın birinci sınıflardan 66, ikinci sınıflardan 67, üçüncü sınıflardan 67 ve dördüncü sınıflardan 83 öğrenci olacak şekilde yapılması planlanmıştır. Araştırma hemşirelik bölümünde öğrenim gören, araştırmaya katılmaya gönüllü ve araştırmanın yapıldığı dönemde aktif ders kaydı yaptırmış olan 314 öğrenciyle tamamlanmıştır.

Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri

Araştırmanın bağımsız değişkenleri; hemşirelik öğrencilerinin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, mezun olduğu lise türü, anne-baba eğitim durumu, çalışma durumu, gelir durumunu algılaması, en uzun yaşadığı yer, kendini lider olarak tanımlama durumu ve liderlikle ilgili bir toplantıya katılma durumudur. Hemşirelik öğrencilerinin öz liderlik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri araştırmanın bağımlı değişkenleridir.

Veri Toplama Araçları

Veriler "Tanıtıcı Özellikler Formu," "Revize Edilmiş Öz Liderlik Ölçeği" ve "Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır.

Tanıtıcı Özellikler Formu

Tanıtıcı Özellikler Formu, öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, mezun olduğu lise türü, anne-baba eğitim durumu, çalışma durumu, gelir durumunu algılaması, en uzun yaşadığı yer, kendini lider olarak tanımlama durumu ve liderlikle ilgili bir toplantıya katılma durumunu sorgulayan²⁵⁻²⁸ 12 sorudan oluşmaktadır.

Revize Edilmiş Öz Liderlik Ölçeği (R-ÖLÖ)

Houghton ve Neck²⁹ tarafından doğrulayıcı çalışmaları yapılan ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Tabak, Sığırı ve Türköz²⁹ tarafından çalışılmıştır. Beşli likert tipindeki ölçek 29 madde, üç alt boyut (davranış odaklı, doğal ödül, yapıcı düşünce modeli stratejileri) ve sekiz alt bileşenden oluşmaktadır. Davranış odaklı stratejiler boyutu altında; kendini ödüllendirme, kendini cezalandırma, kendini gözlemlenme, hatırlatıcılar belirleme bileşenleri bulunmaktadır. Doğal ödül stratejileri altında; doğal ödüller üzerine düşünceyi odaklama bileşeni yer almaktadır. Yapıcı düşünce modeli stratejisi altında, kendi kendine konuşma,

düşünce ve fikirlerini değerlendirme, kendine hedef belirleyerek başarılı performans hayal etme bileşenleri mevcuttur.²⁹ Ölçek, alt boyutlara verilen yanıtların ortalama puanı üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 29 ve maksimum puan 145'dir. Ölçeğin genel Cronbach alpha katsayısı 0,88 olup; sekiz alt ölçeğe ilişkin Cronbach alpha katsayıları 0,51–0,90 arasında değişmektedir.²⁹ Bu çalışmada R-ÖLÖ Cronbach alpha değeri 0,95; davranış odaklı alt boyutu için 0,82, yapıcı düşünce alt boyutu için 0,93, doğal ödül alt boyutu için 0,84 olarak belirlenmiştir.

Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi Ölçeği (YBÖEÖ)

Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği, Gür Erdoğan ve Arsal³⁰ tarafından üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme becerilerinin değerlendirilmesi amacıyla geliştirilmiştir.³⁰ Beşli likert tipindeki YBÖEÖ, 17 madde ve öğrenmeye isteklilik ve gelişime açıklık olarak iki alt boyuttan oluşmaktadır.³⁰ Ölçekten alınacak puanlar arttıkça yaşam boyu öğrenme eğilimi artarken; alınan puan azaldıkça yaşam boyu öğrenme eğilimi azalmaktadır.³⁰ Ölçeğin Cronbach alpha değeri 0,86'dır. Ölçekten alınabilecek minimum puan 17 ve maksimum puan 85'dir. Bu çalışmada YBÖEÖ Cronbach alpha değeri 0,94, öğrenmeye isteklilik alt boyutu için 0,92 ve gelişime açıklık alt boyutu için 0,90 olarak saptanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Mayıs - Temmuz 2022 tarihleri arasında COVID-19 pandemisi önlemleri nedeniyle çevrimiçi toplanmıştır. Araştırma formları linki, hemşirelik bölümü sınıf temsilcilerinin Whatsapp® grupları aracılığıyla öğrencilere ulaştırılmıştır. Öğrencilerden veri toplama formlarında öğrenci numaralarını yazmaları istenmiş, bu bilgi sayesinde öğrencilerin çevrimiçi ortamda araştırmaya tekrarlı katılımları belirlenmiş ve tekrarlı katılımlar olduğu takdirde örneklemden çıkarılmıştır.

İstatistiksel Analiz

Araştırmadan elde edilen verilerin değerlendirmesinde SPSS 24.0 (IBM Statistical Package for the Social Sciences, Armonk, NY, ABD) programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerlerine göre tayin edilmiştir. Bu değerlerin -1,5 ile +1,5 değerleri arasında olması normal dağılım olarak kabul edilmiştir.³¹ Öğrencilerin bazı tanımlayıcı özelliklerine göre R-ÖLÖ ve R-ÖLÖ alt boyutları ve YBÖEÖ ve YBÖEÖ alt boyutları puan ortalamalarının değerlendirilmesinde; iki bağımsız değişkenin ölçümünde veriler normal dağıldığında "Independent Sample t test"; normal dağılmadığı durumda "Mann-Whitney U test" kullanılmıştır. Aynı değerlendirme için bağımsız üç veya daha fazla grubun ölçümünde normal dağılım durumunda One Way ANOVA test; normal dağılmadığı durumlarda Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde, verilerin normal dağılmadığı durumda Spearman's rank correlation coefficient test; veriler normal dağıldığı durumlarda Pearson correlation coefficient test kullanılmıştır. Elde edilen veriler %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulaması için Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nden yazılı kurum izni (E-87008936-199-264887) alınmıştır. Araştırmanın etik açıdan uygunluğunun değerlendirilmesi için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan etik kurul izni (10 Şubat 2022-E.286732- Araştırma Kod No: 2022-158) alınmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalı yürütülmüştür. Öğrencilerin veri toplama formlarında yalnızca

öğrenci numaraları yer almış olup; kimliklerini açığa çıkaracak başka herhangi bir tanımlayıcı bilgi yer almamıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin %58,0'i 21–23 yaş grubunda, %86,6'si kadın ve %31,5'i dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %67,8'i anadolu lisesinden mezun, %99,0'u bekâr ve %93,9'unun herhangi bir işte çalışmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin annelerinin en çok ilkokul (%48,4); babaların ise lise ve ilkokul mezunu olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Öğrencilerin R-ÖLÖ toplam puan ortalaması $113,58 \pm 17,45$ (davranış odaklı stratejileri alt boyutu puan ortalaması $37,06 \pm 6,17$, doğal ödül stratejileri alt boyutu puan ortalaması $19,78 \pm 3,78$ ve yapıcı düşünce modeli stratejileri alt boyutu puan ortalaması $56,73 \pm 8,99$ olarak bulunmuştur. Öğrencilerin YBÖEÖ toplam puan ortalaması $72,19 \pm 9,48$ (öğrenmeye isteklilik alt boyutu puan ortalaması $46,34 \pm 6,30$, gelişime açıklık alt boyutu puan ortalaması $25,84 \pm 3,56$)'dir (Tablo 2).

Öğrencilerin yaş, cinsiyet, okuduğu sınıf, mezun olduğu lise, medeni durum ve çalışma durumlarına göre R-ÖLÖ toplam ve R-ÖLÖ alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P > ,05$). Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, gelir durumu ve en uzun yaşanan yer değişkenlerine göre R-ÖLÖ toplam ve R-ÖLÖ alt boyut puanları bakımından anlamlı farklılık saptanmamıştır ($P > ,05$). Buna karşın, öğrencilerin kendini bir lider olarak tanımlama durumuna göre R-ÖLÖ toplam ve R-ÖLÖ alt boyutları bakımından anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($P < ,001$). Kendilerini lider olarak tanımlayan öğrencilerin R-ÖLÖ toplam puanları kendini lider olarak tanımlamayanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($P < ,001$). Bunun yanı sıra, kendini lider olarak tanımlayan öğrencilerin R-ÖLÖ davranış odaklı ($P = ,015$), yapıcı düşünce ($P < ,001$) ve doğal ödül ($P < ,001$) alt boyut puanlarının kendini lider olarak tanımlamayanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Liderlikle ilgili eğitim alma durumlarına ilişkin R-ÖLÖ toplam ve R-ÖLÖ alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P > ,05$) (Tablo 3). Öğrencilerin yaş, cinsiyet, okuduğu sınıf, mezun olduğu lise, medeni durum ve çalışma durumlarına göre YBÖEÖ toplam ve YBÖEÖ alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P > ,05$). Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, gelir durumu ve en uzun yaşanan yer değişkenlerine göre YBÖEÖ toplam ve YBÖEÖ alt boyut puanları bakımından anlamlı farklılık saptanmamıştır ($P > ,05$). Kendilerini lider olarak tanımlayan öğrencilerin YBÖEÖ toplam puanları kendini lider olarak tanımlamayanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($P < ,001$). Bunun yanı sıra, kendini lider olarak tanımlayan öğrencilerin YBÖEÖ öğrenmeye isteklilik ve gelişime açıklık alt boyut puanlarının kendini lider olarak tanımlamayanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($P < ,001$). Liderlikle ilgili eğitim alma durumlarına ilişkin YBÖEÖ toplam ve YBÖEÖ alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P > ,05$) (Tablo 3).

Öğrencilerin R-ÖLÖ davranış odaklı alt boyut puanları ve YBÖEÖ toplam ve YBÖEÖ alt boyut puanları arasında orta derecede anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($P < ,001$). Öğrencilerin R-ÖLÖ yapıcı düşünce alt boyut puanları ve YBÖEÖ toplam ve YBÖEÖ alt boyut puanları arasında iyi derecede anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($P < ,001$). R-ÖLÖ doğal ödül alt boyut puanlarıyla YBÖEÖ toplam ve YBÖEÖ alt boyut puanları arasında orta derecede anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($P < ,001$). R-ÖLÖ ölçeği

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (n=314)

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Yaş Ortalaması (X ± SS-yıl)	21,20 ± 2,00	
Yaş Grubu		
18-20	113	36,0
21-23	182	58,0
24 ve üzeri	19	6,1
Cinsiyet		
Kadın	272	86,6
Erkek	42	13,4
Okuduğu Sınıf		
1.sınıf	77	24,5
2.sınıf	69	22,0
3.sınıf	69	22,0
4.sınıf	99	31,5
Mezun Olduğu Lise Türü		
Anadolu Lisesi	213	67,8
Fen Lisesi	55	17,5
Mesleki ve Teknik Lise	18	5,7
Diğer	23	9,0
Medeni Durum		
Bekâr	311	99,0
Evli	3	1,0
Çalışma Durumu		
Çalışmıyor	295	93,9
Çalışıyor	19	6,1
Anne Eğitim Durumu		
Okuryazar değil	26	8,3
Okuryazar	11	3,5
İlkokul	152	48,4
Ortaokul	53	16,9
Lise	47	15,0
Üniversite ve üzeri	25	8,0
Baba Eğitim Durumu		
Okuryazar değil	3	1,0
Okuryazar	7	2,2
İlkokul	92	29,3
Ortaokul	59	18,8
Lise	92	29,3
Üniversite ve üzeri	61	19,4
Gelir Durumu		
Geliri giderinden az	117	37,3
Geliri giderine eşit	180	57,3
Geliri giderinden fazla	17	5,4
En Uzun Yaşadığı Yer		
İl	177	56,4
İlçe	89	28,3
Köy	42	13,4
Kasaba	6	1,9
Kendini Lider Olarak Tanımlama Durumu		
Evet	164	52,2
Hayır	150	47,8
Liderlikle İlgili Eğitim Alma Durumu		
Evet	14	4,5
Hayır	300	95,5
Liderlikle İlgili Ders Alma Durumları		
Evet	0	0
Hayır	314	100

SS, standart sapma

Tablo 2. Öğrencilerin R-ÖLÖ ve YBÖEÖ Alt Boyut ve Toplam Puan Ortalamaları

Ölçekler	$\bar{X} \pm SS$	Min.-Maks.
R-ÖLÖ Toplam	113,58 $\pm$ 17,45	29,0–145,0
Davranış Odaklı -R-ÖLÖ	37,06 $\pm$ 6,17	10,0–50,0
Doğal Ödül - R-ÖLÖ	19,78 $\pm$ 3,78	5,0–25,0
Yapıcı Düşünce Modeli- R-ÖLÖ	56,73 $\pm$ 8,99	14,0–70,0
YBÖEÖ Toplam	72,19 $\pm$ 9,48	17,0–85,0
Öğrenmeye İsteklilik-YBÖEÖ	46,34 $\pm$ 6,30	11,0–55,0
Gelişime Açıklık- YBÖEÖ	25,84 $\pm$ 3,56	6,0–30,0

* SS, standart sapma; R-ÖLÖ, Revize Edilmiş Öz Liderlik Ölçeği; YBÖEÖ, Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi Ölçeği

toplam puanlarıyla YBÖEÖ toplam ve YBÖEÖ öğrenmeye isteklilik ve gelişime açıklık alt boyut puanları arasında iyi derecede pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur ($P < ,001$) (Tablo 4).

TARTIŞMA

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin öz liderlik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada öğrencilerin öz liderlik düzeyleri orta düzeyin üzerinde yaşam boyu öğrenme eğilimleri yüksek düzeyde bulunmuş olup; kendini lider olarak tanımlamanın hem öz liderlik düzeyini hem de yaşam boyu öğrenme eğilimlerini arttırdığı; öz liderlik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada öğrenciler öz liderlik stratejilerinden en yüksek puanı yapıcı düşünce modeli stratejilerinden, en düşük puanı doğal ödül stratejilerinden almışlardır. Bunun yanı sıra, öğrencilerin öz liderlik düzeyleri orta düzeyin üzerindedir. Benzer şekilde, Avcı ve Kaya,³² Park,²⁷ Choi & Jung,³³ Im ve arkadaşları'nın²⁵ çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin öz liderlik düzeyleri orta düzeyin üzerinde bulunmuştur. Çalışmanın bu bulgusu literatürle^{25,27,32,33} benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin öz liderliklerinin orta düzeyin üzerinde olmasının nedeni araştırmaya katılan öğrencilerin yarısını kendini bir lider olarak tanımlaması ve liderlik özelliklerinin farkında olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Çalışmada öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri (YBÖE) yüksek; YBÖE alt bileşenleri olan gelişime açıklık ve öğrenmeye isteklilik düzeylerinin de yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmayla benzer şekilde, Döner ve arkadaşlarının³⁴ çalışmasında entegre eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin YBÖE yüksek düzeyde bulunmuştur. Kılavuz ve Aydın'ın³⁵ ve Savcı ve Akıncı'nın³⁶ çalışmalarında öğrencilerin YBÖE orta düzeyde bildirilmiştir. Çalışmanın bu bulgusu literatürle³⁴⁻³⁶ uyumludur. Bilim ve teknoloji çağındaki hızlı ilerlemeler hemşirelik mesleğinde yaşam boyu öğrenmeyi gerekli kılmaktadır. Z kuşağındaki bireyler dijital teknolojiyi kullanarak bilgiye çok çabuk ulaşabilmektedir.³⁷ Bu çalışmada da öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Z kuşağına mensuptur. Ayrıca, bu çalışmada öğrencilerin gelişime açık ve öğrenmeye istekliliğinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunlar öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olmasına neden olmuş olabilir.

Öğrencilerin yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışma durumu, anne-baba eğitim durumu, okuduğu sınıf, gelir durumu, en uzun yaşadığı yer ve liderlikle ilgili eğitim alma durumu gibi bazı değişkenlerinin öz liderlik düzeyleri ve öz liderlik alt stratejilerini etkilemediği belirlenmiştir. Avcı ve Kaya'nın³² çalışmasında öğrencilerin cinsiyet ve liderlikle ilgili eğitim alma durumlarının öz liderlik düzeylerini

etkilemediğini, ancak üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerin öz liderlik düzeylerinin diğer sınıflara göre yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışmanın aksine sağlık çalışanlarıyla yapılan bir çalışmada çalışanların tanıtıcı özelliklerine göre öz liderlik düzeylerinin farklılık gösterdiği bildirilmiştir.³⁸ Park²⁷'in çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin yaş değişkeninin öz liderlik düzeylerini etkilemediği ancak birinci sınıfta okuyan öğrencilerin ikinci ve üçüncü sınıfta okuyan öğrencilere göre öz liderlik düzeylerinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Yang ve Moon³⁹'un çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamada cinsiyetlerine göre öz liderlik düzeyleri bakımından fark bulunmazken, dört yıllık hemşirelik okulunda eğitim alanların üç yıllık hemşirelik okulunun 2. sınıfında eğitim alanlara göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Im ve arkadaşları'nın²⁵ çalışmasında hemşirelerin yaş ve gelir durumlarının öz liderlik düzeylerini etkilediği; ancak öz liderlik düzeylerini dini ve medeni durumlarına göre farklılık olmadığı belirlenmiştir. Lee ve arkadaşları'nın²⁶ çalışmasında da öğrencilerin cinsiyet, okuduğu sınıf, liderlik programına katılma ve ailesiyle birlikte yaşama durumlarına göre öz liderlik düzeylerinin farklılık göstermediği saptanmıştır. Araştırmanın bu bulgusu literatürle bazı yönlerden benzerlik gösterirken bazı yönlerden farklılık göstermektedir. Araştırma grubunun çoğunluğu Z kuşağına mensuptur. Z kuşağının amaç odaklı oluşu, hızlı zihinsel gelişimleri ve girişimci ruhları olması⁴⁰ öz liderlik kavramlarının gelişiminde ve farkındalıklarının oluşmasında rol oynayabilir. Nitekim bu çalışmada öğrencilerin yarısı kendini bir lider olarak tanımlamış ve bu değişken öğrencilerin öz liderlik ve öz liderlik alt strateji (davranış odaklı, yapıcı düşünce modeli, doğal ödül stratejileri) düzeylerini olumlu yönde etkilemiştir. Öz liderlik, insanların arzu edilen şekillerde davranmak ve performans göstermek için gerekli olan öz-yönetim ve öz motivasyonu elde etmek için kendilerini etkiledikleri bir süreçtir.³⁵ Yani basitçe kişinin kendi kendisine liderlik yapması olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla öğrencilerin kendilerini bir lider olarak görmeleri ve kendilerindeki liderlik özelliklerini tanıyan olmaları öz liderlik düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olmasına neden olmuş olabilir.

Bu çalışmada öğrencilerin yaş, cinsiyet, medeni hal, çalışma durumu, anne-baba eğitim durumu, gelir durumu, mezun olduğu lise türü ve okuduğu sınıf, vb. bazı tanıtıcı değişkenlerinin yaşam boyu öğrenme düzeylerini etkilemediği belirlenmiştir. Kılavuz ve Aydın'ın³⁵ çalışmasında öğrencilerin okuduğu sınıf, medeni durum, mezun olduğu lise gibi değişkenlerinin YBÖE'ni etkilemediği, ancak cinsiyet ve aylık gelir durumunun etkilediği bulunmuştur. Döner ve arkadaşlarının³⁴ çalışmasında ise öğrencilerin cinsiyet ve okuduğu sınıf değişkenine göre YBÖE'nin farklılık gösterdiği bildirilmiştir. Savcı ve Akıncı'nın³⁶ çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet, sınıf ve anne eğitim düzeyi değişkenlerine göre YBÖE açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Çalışmanın bu bulgusu bazı yönleriyle literatürle paralellik gösterirken³⁶ bazı yönleriyle literatürden^{34,35} ayrılmaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler akredite olmuş bir hemşirelik programında eğitim görmektedir. Akreditasyon kapsamında bölüm tarafından T.C. Yükseköğretim Kurulu Temel Yeterlilikler Çerçevesi¹⁶ kapsamında belirlenen hemşirelik programı çıktılarında ikisi 'Hemşirelikle ilgili bilimsel ve güncel bilgiye ulaşabilme, kullanabilme becerisine sahiptir' ve 'yaşam boyu öğrenmeyi benimser' olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla bu program çıktıları odağında kazanımları belirlenen dersler öğrencilerin YBÖE'sinin doğuştan getirdikleri bazı özelliklerden bağımsız olarak gelişmesine neden olmuş olabilir.

Bu çalışmada öğrencilerin kendilerini lider olarak tanımlamasının YBÖE'yi etkileyen bir değişken olduğu saptanmıştır. Kendilerini lider olarak tanımlayan öğrencilerin öz liderlik ve YBÖE

Tablo 3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre R-ÖLÖ ve YBÖEÖ Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tanımlayıcı Özellikler	Davranış Odaklı-R-ÖLÖ	Yapıcı Düşünce-R-ÖLÖ	Doğal Ödül-R-ÖLÖ	Toplam R-ÖLÖ	Öğrenmeye İsteklilik-YBÖEÖ	Gelişime Açıklık-YBÖEÖ	Toplam YBÖEÖ
Yaş Grubu	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
18-20	37,05 ± 6,05	56,57 ± 9,39	19,43 ± 3,84	113,06 ± 17,66	46,75 ± 5,61	26,06 ± 3,06	72,81 ± 8,20
21-23	37,26 ± 6,09	56,87 ± 8,32	20,02 ± 3,65	114,16 ± 16,6	46,16 ± 6,16	25,76 ± 3,54	71,93 ± 9,34
24 ve üzeri	35,21 ± 7,55	56,36 ± 12,75	19,63 ± 4,70	111,21 ± 23,99	45,63 ± 10,48	25,31 ± 5,92	70,94 ± 16,22
Test, <i>P</i>	KW = 0,336, ,846	KW = 0,080, ,961	<i>F</i> = 0,873, ,419	KW = 0,110, ,946	KW = 0,264, ,876	KW = 0,334, ,846	KW = 0,157, ,924
Cinsiyet							
Kadın	37,22 ± 5,81	56,92 ± 8,42	19,87 ± 3,59	114,03 ± 16,19	46,47 ± 5,56	25,95 ± 3,21	72,43 ± 8,34
Erkek	36,00 ± 8,10	55,50 ± 12,15	19,21 ± 4,88	110,71 ± 24,13	45,47 ± 9,86	25,11 ± 5,30	70,59 ± 14,95
Test, <i>P</i>	<i>Z</i> = -0,743, ,458	<i>Z</i> = -0,005, ,996	<i>t</i> = 1,058, ,291	<i>Z</i> = -0,324, ,746	<i>Z</i> = -0,441, ,659	<i>Z</i> = -0,439, ,660	<i>Z</i> = -0,374, ,708
Okuduğu Sınıf							
1.sınıf	36,09 ± 6,92	55,88 ± 10,00	19,02 ± 4,27	111,81 ± 19,65	45,57 ± 6,99	25,54 ± 3,87	71,11 ± 10,44
2.sınıf	36,68 ± 6,36	56,17 ± 9,75	19,57 ± 4,01	112,43 ± 18,78	46,46 ± 5,72	25,72 ± 3,28	72,18 ± 8,64
3.sınıf	36,95 ± 6,90	57,36 ± 9,69	19,89 ± 3,85	114,21 ± 19,01	47,05 ± 6,49	26,36 ± 3,61	73,42 ± 9,73
4.sınıf	37,52 ± 4,78	57,35 ± 6,94	20,45 ± 3,03	115,33 ± 13,08	46,36 ± 6,00	25,80 ± 3,47	72,17 ± 9,13
Test, <i>P</i>	KW = 1,247 ,742	KW = 0,951, ,813	<i>F</i> = 2,172, ,091	KW = 1,560, ,669	KW = 2,564, ,464	KW = 2,704, ,440	KW = 3,206, ,361
Mezun Olduğu Lise Türü							
Anadolu Lisesi	37,03 ± 5,94	56,67 ± 9,13	19,83 ± 3,70	113,53 ± 17,33	46,12 ± 6,72	25,73 ± 3,77	71,85 ± 10,15
Fen Lisesi	37,47 ± 7,40	56,70 ± 9,94	19,63 ± 4,16	113,81 ± 20,47	46,65 ± 3,32	25,83 ± 3,32	72,49 ± 8,62
Mesleki ve Teknik	37,44 ± 6,65	57,27 ± 8,75	19,88 ± 4,88	114,61 ± 18,40	47,88 ± 4,48	27,05 ± 2,55	74,94 ± 6,53
Diğer	36,21 ± 5,02	56,92 ± 6,14	19,71 ± 2,99	112,85 ± 11,00	46,42 ± 4,83	25,92 ± 2,86	72,35 ± 7,21
Test, <i>P</i>	KW = 1,650 ,648	KW = 0,226 ,989	<i>F</i> = 0,046, ,987	KW = 0,797 ,850	KW = 1,239, ,744	KW = 2,309, ,511	KW = 1,682, ,641
Medeni Durum							
Bekâr	37,07 ± 6,10	56,76 ± 8,96	19,81 ± 3,75	113,65 ± 17,32	46,35 ± 6,29	25,86 ± 3,54	72,21 ± 9,46
Evli	35,66 ± 13,57	54,00 ± 13,85	17,33 ± 7,09	107,00 ± 33,04	45,33 ± 8,50	24,33 ± 5,50	69,66 ± 13,86
Test, <i>P</i>	<i>Z</i> = -0,451, ,652	<i>Z</i> = -0,726, ,468	<i>t</i> = 1,129, ,260	<i>Z</i> = -0,809, ,419	<i>Z</i> = -0,622, ,534	<i>Z</i> = -0,549, ,583	<i>Z</i> = -0,611, ,541
Çalışma Durumu							
Çalışmıyor	37,05 ± 6,20	56,58 ± 9,08	19,80 ± 3,80	113,44 ± 17,61	46,22 ± 6,30	25,77 ± 3,56	72,00 ± 9,50
Çalışıyor	37,21 ± 5,70	59,05 ± 7,30	19,63 ± 3,62	115,89 ± 14,93	48,26 ± 6,13	26,89 ± 3,47	75,15 ± 8,97
Test, <i>P</i>	<i>Z</i> = -0,307, ,759	<i>Z</i> = -1,258, ,208	<i>t</i> = 0,187, ,851	<i>Z</i> = -0,655, ,513	<i>Z</i> = -1,707, ,088	<i>Z</i> = -1,451, ,147	<i>Z</i> = -1,675, ,094
Anne Eğitim Durumu							
Okuryazar değil	35,11 ± 7,43	55,57 ± 11,53	19,07 ± 4,38	109,76 ± 22,79	45,46 ± 9,42	25,84 ± 5,24	71,30 ± 14,50
Okuryazar	36,00 ± 5,11	52,54 ± 7,64	18,27 ± 4,54	106,81 ± 16,04	45,09 ± 6,87	26,00 ± 3,25	71,09 ± 9,49
İlkokul	36,59 ± 5,81	56,29 ± 9,07	19,67 ± 3,84	112,56 ± 17,15	46,57 ± 5,57	25,75 ± 3,15	72,32 ± 8,37
Ortaokul	37,98 ± 4,92	58,64 ± 6,64	20,01 ± 3,30	116,64 ± 12,39	46,50 ± 5,37	26,32 ± 2,96	72,83 ± 7,98
Lise	39,14 ± 6,87	58,46 ± 8,57	20,63 ± 3,44	118,25 ± 17,61	46,55 ± 5,69	26,17 ± 3,21	72,72 ± 8,40
Üniversite ve üzeri	36,56 ± 7,43	55,16 ± 10,53	19,80 ± 3,98	111,52 ± 20,88	45,68 ± 9,10	24,76 ± 5,39	70,44 ± 14,02
Test, <i>P</i>	KW = 10,344, ,066	KW = 9,008, ,109	<i>F</i> = 1,075, ,374	KW = 9,821, ,08	KW = 0,420, ,995	KW = 3,030, ,695	KW = 0,611, ,987
Baba Eğitim Durumu							
Okuryazar değil	36,00 ± 3,60	52,00 ± 7,81	17,33 ± 2,30	105,33 ± 13,65	43,00 ± 10,53	24,00 ± 6,00	67,00 ± 16,55
Okuryazar	33,14 ± 3,62	55,42 ± 4,19	19,67 ± 1,98	108,14 ± 6,51	45,28 ± 4,75	25,14 ± 2,19	70,42 ± 6,67

(Devami)

Tablo 3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre R-ÖLÖ ve YBÖEÖ Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (Devamı)

Tanımlayıcı Özellikler	Davranış Odaklı-R-ÖLÖ	Yapıcı Düşünce-R-ÖLÖ	Doğal Ödül-R-ÖLÖ	Toplam R-ÖLÖ	Öğrenmeye İsteklilik-YBÖEÖ	Gelişime Açıklık-YBÖEÖ	Toplam YBÖEÖ
Yaş Grubu	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
İlkokul	37,17 ± 5,06	56,83 ± 8,39	19,90 ± 3,66	113,91 ± 15,90	46,98 ± 5,90	26,44 ± 3,08	73,43 ± 8,56
Ortaokul	35,93 ± 6,71	55,03 ± 10,13	19,93 ± 4,27	109,89 ± 19,60	44,72 ± 6,82	25,13 ± 4,17	69,86 ± 10,66
Lise	37,03 ± 5,60	57,38 ± 8,57	20,16 ± 3,51	114,84 ± 15,94	46,78 ± 5,86	25,93 ± 3,29	72,71 ± 8,65
Üniversite ve üzeri	38,08 ± 8,03	57,69 ± 9,93	20,03 ± 4,08	115,81 ± 20,60	46,62 ± 6,94	25,71 ± 3,98	72,33 ± 10,71
Test, P	KW = 9,344, ,096	KW = 5,351, ,375	F = 1,108, ,356	KW = 7,143, ,210	KW = 7,390, ,286	KW = 5,597, ,470	KW = 7,341, ,290
Gelir Durumu							
Geliri giderinden az	36,70 ± 6,30	57,06 ± 9,27	19,79 ± 3,89	113,56 ± 18,14	46,63 ± 6,88	25,86 ± 3,62	72,49 ± 10,26
Geliri giderine eşit	37,24 ± 6,22	56,43 ± 9,12	19,77 ± 3,82	113,46 ± 17,61	46,22 ± 6,06	25,80 ± 3,58	72,03 ± 9,23
Geliri giderinden fazla	37,64 ± 4,52	57,58 ± 5,13	19,88 ± 2,71	115,11 ± 9,98	45,58 ± 4,54	26,17 ± 6,35	71,76 ± 6,35
Test, P	KW = 0,743, ,690	KW = ,713, ,700	F = 0,006, ,994	KW = 0,371, ,831	KW = 1,343, ,511	KW = 0,278, ,870	KW = 0,936, ,626
En Uzun Yaşadığı Yer							
İl	37,27 ± 6,57	56,85 ± 9,78	19,81 ± 3,97	113,93 ± 18,83	46,71 ± 6,67	26,01 ± 3,79	72,72 ± 10,15
İlçe	37,40 ± 5,53	56,76 ± 7,43	19,64 ± 3,65	113,80 ± 15,06	45,71 ± 5,47	25,59 ± 3,23	71,31 ± 8,22
Köy	35,42 ± 5,63	56,23 ± 8,89	20,00 ± 3,44	111,66 ± 16,63	46,02 ± 6,19	25,59 ± 3,15	71,61 ± 8,93
Kasaba	37,33 ± 6,05	56,33 ± 8,54	19,83 ± 3,18	113,50 ± 16,97	47,00 ± 7,82	26,33 ± 4,32	73,33 ± 11,58
Test, P	KW = 6,470, ,81	KW = 0,429, ,934	F = 0,091, ,965	KW = 1,314, ,726	KW = 3,480, ,323	KW = 2,669, ,446	KW = 3,401, ,334
Kendini Lider Olarak Tanımlama Durumu							
Evet	37,87 ± 6,48	58,68 ± 8,88	20,56 ± 3,59	117,11 ± 17,52	47,62 ± 6,54	26,46 ± 3,82	74,08 ± 10,10
Hayır	36,18 ± 5,69	54,60 ± 8,66	18,94 ± 3,82	109,73 ± 16,60	44,94 ± 5,71	25,17 ± 3,12	70,12 ± 8,31
Test, P	Z = -2,433, ,015	Z = -4,664, ,001	t = 3,853, ,001	Z = -4,344, ,001	Z = -4,753, ,001	Z = -4,162, ,001	Z = -4,174, ,001
Liderlikle İlgili Eğitim Alma Durumu							
Evet	35,71 ± 3,85	57,71 ± 4,74	20,21 ± 2,80	113,64 ± 9,00	47,71 ± 3,83	26,35 ± 3,05	74,07 ± 6,39
Hayır	37,12 ± 6,25	56,69 ± 9,15	19,77 ± 3,83	113,58 ± 17,76	46,28 ± 6,38	25,82 ± 3,58	72,10 ± 9,60
Test, P	Z = -1,125, ,260	Z = -0,332, ,740	t = -0,428, ,669	Z = -0,077, ,939	Z = -0,932, ,351	Z = -0,367, ,714	Z = -0,771, ,441

SS, standart sapma; R-ÖLÖ, Revize Edilmiş Öz Liderlik Ölçeği; YBÖEÖ, Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi Ölçeği

daha yüksektir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin öz liderlik düzeyleri ile YBÖE arasında da pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Öz liderler kendilerini tanır ve yönlendirir; bu yönlendirme için gerekli olan öz motivasyon ve öz yönetim mekanizmalarına sahiptirler.^{3,5} Ayrıca sürekli öğrenmek ve öğrenmeye açık olmak

liderlerin özellikleri arasında belirtilmektedir.⁴¹ Başarılı klinik hemşire liderlerinden beklenen niteliklerden birisi de yaşam boyu öğrenme ve yeni fikirlere açık olma olarak tanımlanmaktadır.⁴² Bu öğrencilerin eğitim aldıkları akredite olmuş hemşirelik programında yaşam boyu öğrenme, etkili iletişim, araştırma yapma, sorumluluk alma, sorun çözme, eleştirel düşünme gibi temalara ilişkin belirlenmiş on bir program çıktısı bulunmaktadır. Her dönem sonunda müfredatta yer alan meslek dersleri için program çıktılarında ne kadar ulaşıldığına dair değerlendirme yapılmakta ve %70 altında kalınan her hedef için bu oranın yükseltilmesi için anabilim dallarında iyileştirme kararları alınmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin eğitimleri sürecinde bir yandan sağlık bakımının lideri olduklarının vurgulanması öte yandan dersler içerisinde yaşam boyu öğrenme davranışı kazandırılmaya çalışılmasının bu sonucu etkilemiş olduğu düşünülebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın sonuçları veri toplama tarihi ve çalışma grubu ile sınırlıdır. Araştırmanın verileri çevrimiçi ortamda toplanan veri güvenilirliğine oluşturduğu sınırlılığı gidermek için her sınıfta öğrencilere araştırma hakkında yüz yüze bilgilendirme yapılmış olup,

Tablo 4. Öğrencilerin R-ÖLÖ ile YBÖEÖ Alt Boyutları ve Toplam Puan Ortalamalarının İlişkisi

Ölçekler	Öğrenmeye İsteklilik-YBÖEÖ		Gelişime Açıklık-YBÖEÖ		Toplam YBÖEÖ	
	r	P	r	P	r	P
Davranış Odaklı-R-ÖLÖ*	,463	<,001	,423	<,001	,469	<,001
Yapıcı Düşünce-R-ÖLÖ*	,701	<,001	,625	<,001	,708	<,001
Doğal Ödül-R-ÖLÖ**	,603	<,001	,487	<,001	,583	<,001
Toplam R-ÖLÖ*	,660	<,001	,575	<,001	,661	<,001

* Spearman korelasyon testi kullanılmıştır, ** Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. R-ÖLÖ, Revize Edilmiş Öz Liderlik Ölçeği; YBÖEÖ, Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi Ölçeği.

araştırma linki bu bilgilendirmeden sonra paylaşılmıştır. Veri toplama formlarında öğrencilerin tekrarlı girişlerini engellemek için öğrenci numaralarını ve e-posta adreslerini yazmaları talep edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde öğrenci numaraları sınıf öğrenci listeleriyle karşılaştırılmış, tekrarlayan katılımcılar analizlere dâhil edilmemiştir.

Hemşirelik öğrencilerinin öz liderlik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve etkileyen faktörlerin incelendiği bu çalışmada, öğrencilerin öz-liderlik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimi puan ortalamalarının iyi düzeyde olduğu ve aralarında pozitif yönde iyi bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin öz liderlik özellikleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri hemşirelik bakımını olumlu yönde etkilemektedir. Bu nedenle, hemşirelik eğitiminden başlanarak öğrencilerin öz liderlik özellikleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin gelişiminin desteklenmesi önerilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Gazi Üniversitesi'nden (Tarih: 10 Şubat 2022, Sayı: E.286732- Araştırma Kod Numarası: 2022-158) alınmıştır.

Hasta Onamı: Yazılı hasta onayı bu çalışmaya katılan öğrencilerden alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – M.U.A.; Tasarım – M.U.A.; Denetleme – M.U.A.; Kaynaklar – G.E., D.B., B.S.C.; Malzemeler – M.U.A.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – G.E., D.B., B.S.C.; Analiz ve/veya Yorum – M.U.A.; Literatür Taraması – M.U.A., G.E., D.B., B.S.C.; Yazıyı Yazan – M.U.A., G.E., D.B., B.S.C.; Eleştirel İnceleme – M.U.A.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Bu araştırma, TÜBİTAK Bilim Bursları ve Hibe Programları Başkanlığı (BİDEB) tarafından 2021/2 2209-A Lisans Öğrencileri için Araştırma Projesi Destekleme Programı kapsamında desteklenmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Gazi University (Date: February 10, 2022, Number: E.286732- Araştırma Code Number: 2022-158).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from students who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – M.U.A.; Design – M.U.A.; Supervision – M.U.A.; Resources – G.E., D.B., B.S.C.; Materials – M.U.A.; Data Collection and/or Processing – G.E., D.B., B.S.C.; Analysis and/or Interpretation – M.U.A.; Literature Search – M.U.A., G.E., D.B., B.S.C.; Writing Manuscript – M.U.A., G.E., D.B., B.S.C.; Critical Review – M.U.A.; Other – M.U.A.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The research was supported by the TÜBİTAK Directorate of Science Fellowships and Grant Programmes (BİDEB) within the scope of the 2209-A Research Project Support Programme for Undergraduate Students for 2021/2.

KAYNAKLAR

- Northouse PG. *Leadership: Theory & Practice*. 9th ed. Sage Publications; 2021.
- Cummings GG, Lee S, Tate K, et al. The essentials of nursing leadership: a systematic review of factors and educational interventions influencing nursing leadership. *Int J Nurs Stud*. 2021;115:103842. [CrossRef]
- Manz CC, Sims HP. Superleadership: beyond the myth of heroic leadership. *Organ Dyn*. 1991;19(4):18-35. [CrossRef]
- Megheirkouni M. Self-leadership strategies and career success: insight on sports organizations [international journal]. *SBM*. 2018;8(4):393-409. [CrossRef]
- Manz CC. Self-leadership: toward an expanded theory of self-influence processes in organizations. *Acad Manag Rev*. 1986;11(3):585-600. [CrossRef]
- Lee MK, Park SY, Choi GS. Association of support from family and friends with self-leadership for making long-term lifestyle changes in patients with colorectal cancer. *Eur J Cancer Care (Engl)*. 2018;27(3):e12846. [CrossRef]
- Lin C-J. A multi-level test for social regulatory focus and team member creativity: mediating role of self-leadership strategies. *Leadersh Organ Dev J*. 2017;38(8):1057-1077. [CrossRef]
- Katwa E, Heystek J. Instructional and distributed self-leadership for school improvement: experiences of schools in the Kavango region. *Afr Educ Rev*. 2019;16(2):69-89. [CrossRef]
- Konan N, Atik S. Kendi kendine (öz) liderlik ölçeğinin eğitim örgütleri için Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *E-International. J Educ Res*. 2015;6(3):101-115. [CrossRef]
- Phillips JI, Kern D, Tewari J, Jones KE, Beemraj EP, Ettigi CA. Self-leadership change project: the continuation of an ongoing experiential program. *Educ Train*. 2017;59(3):323-334. [CrossRef]
- Mahembe B, Engelbrecht A, Wakelin Z. A study to assess the reliability and construct validity of the Abbreviated self-leadership Questionnaire: a South African study. *S Afr J Psychol*. 2017;47(3):356-366. [CrossRef]
- Mahembe B. *The Development and Empirical Evaluation of an Extended Learning Potential Structural Model* [Dissertation]. Stellenbosch University; 2014.
- Ross S. A conceptual model for understanding the process of self-leadership development and action-steps to promote personal leadership development. *J Manag Dev*. 2014;33(4):299-323. [CrossRef]
- Güleç İ, Çelik S, Demirhan B. Yaşam boyu öğrenme nedir? Kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya Univ J Educ*. 2012;2(3):34-48.
- Denat Y, Dikmen Y, Filiz NY, Başaran H. Hemşirelik öğrencilerinde yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *J Hum Rhythm*. 2016;2(1):39-45.
- T.C. Yükseköğretim Kurulu. *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikleri Çerçevesi*; 2021. <http://www.tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>. Erişim Aralık 22, 2021.
- International Council of Nurses. *Transformation and innovation*; 2021. https://www.icn.ch/sites/default/files/inline-files/ICN_Bienial%20report%202016-2017_FINAL.pdf. Erişim Mart 10, 2021.
- International Council of Nurses. *ICN Delegation at the 71st World Health Assembly Report*; 2021. https://www.icn.ch/sites/default/files/inline-files/WHAT71%20report%20final_3.pdf. Erişim Ocak 10, 2021.
- World Health Organization. *State of the World's nursing report*; 2020. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240003279>. Erişim Ocak 10, 2021.
- International Council of Nurses. *International Nurses Day*; 2021. <https://www.icn.ch/what-we-do/campaigns/international-nurses-day#:~:text=The%20theme%20for%20the%202021,the%20next%20stage%20of%20healthcare>. Erişim Ocak 10, 2021.
- International Council of Nurses. *Nursing the World to Health- ICN Announces Theme for International Nurses Day 2020*; 2021. <https://www.icn.ch/news/nursing-world-health-icn-announces-theme-international-nurses-day-2020>. Erişim Ocak 10, 2021.
- Duygulu S, Kubilay G. Yönetici hemşirelerin ve birlikte çalıştıkları hemşirelerin liderliğine ilişkin değerlendirmeleri ve yönetici hemşirelerin sahip oldukları liderlik özellikleri. *Hacettepe Univ Sağlık Bilimleri Fak Hemşirelik Derg*. 2008;15(1):1-15.
- Cummings GG, Tate K, Lee S, et al. Leadership styles and outcome patterns for the nursing workforce and work environment: A systematic review. *Int J Nurs Stud*. 2018;85:19-60. [CrossRef]
- Wong CA, Cummings GG, Ducharme L. The relationship between nursing leadership and patient outcomes: A systematic review update. *J Nurs Manag*. 2013;21(5):709-724. [CrossRef]
- Im SI, Park J, Kim HS. The effects of nurse's communication and self-leadership on nursing performance. *Korean J Occup Health Nurs*. 2012;21(3):274-282. [CrossRef]

26. Lee YS, Park SH, Kim JK. Nursing students' self-leadership, self-efficacy, interpersonal relation, college life satisfaction. *J Korea Contents Assoc.* 2014;14(6):229-240. [\[CrossRef\]](#)
27. Park HJ. Correlations among nursing professionalism, critical thinking disposition and self-leadership in nursing students. *The Journal of Korean Academic Society of Nursing Education.* 2015;21(2):227-236. [\[CrossRef\]](#)
28. Gürsoy E, Uzun Aksoy M. Determination of personality characteristics and leadership orientation of nursing and midwifery students. *J Educ Res Nurs.* 2019;18(1):37-43. [\[CrossRef\]](#)
29. Tabak A, Sigrü Ü, Türköz T. Öz liderlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanması çalışması. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Derg.* 2013;67:213-246.
30. Gür Erdoğan D, Arsal Z. Yaşam boyu öğrenme eğilim ölçeği (YBÖEÖ)'nin geliştirilmesi. *Sakarya Univ J Educ.* 2016;6(1):114-122. [\[CrossRef\]](#)
31. Tabachnick BG, Fidell LS. *Using Multivariate Statistics.* 6th ed. London: Pearson; 2013.
32. Avcı N, Kaya G. The relationship of learned resourcefulness with self-leadership skills: A study with nurse and midwife students. *Nurse Educ Today.* 2021;107:105125. [\[CrossRef\]](#)
33. Choi YH, Jung CS. Relationship between self-leadership, self-efficacy and empowerment in nursing students. *Journal of the Korea Academia-Industrial cooperation Society.* 2015;16(7):4604-4613. [\[CrossRef\]](#)
34. Döner A, Ceyhan Ö, Taşçı S. Entegre eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Inönü Univ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Derg.* 2022;10(2):763-775. [\[CrossRef\]](#)
35. Kılavuz F, Karabağ Aydın AK. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel girişimcilik algıları ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Hacettepe Univ Hemşirelik Fak Derg.* 2020;7(3):240-248. [\[CrossRef\]](#)
36. Savcı C, Akıncı AÇ. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik özellikleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri: tanımlayıcı araştırma. *Türk Klin Hemşirelik Bilimleri Derg.* 2022;14(1):83-93. [\[CrossRef\]](#)
37. Dolot A. The characteristics of Generation Z. *E-mentor.* 2018;74(2):44-50.
38. Çakmak C, Uğurluoğlu Ö. Sağlık çalışanlarının öz liderlik düzeylerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Univ Sosyal Bilimler Derg.* 2019;7(3):219-231.
39. Yang NY, Moon SY. Relationship of self-leadership, stress and satisfaction in clinical practice of nursing students. *J Korean Acad Nurs Adm.* 2011;17(2):216-225. [\[CrossRef\]](#)
40. Dreyer C, Stojanová H. How entrepreneurial is German generation Z vs. generation Y? A literature review. *Procedia Comput Sci.* 2023;217:155-164. [\[CrossRef\]](#)
41. Covey SR. İlke-merkezli liderlik. Varlık Yayınları; 2017.
42. AL-Dossary RN. Leadership in nursing. In: Alvinus A., ed. *Contemporary Leadership Challenges.* UK: InTechOpen; 2017:251. [\[CrossRef\]](#)